

Echo 35. Noodhulp of ontwikkelingswerk? En: zomaar een dag uit het leven van een ontwikkelingswerkster

In Nederland was het moeilijk om over te brengen, waar je als ontwikkelingswerker nou eigenlijk mee bezig bent. Alle derdewereldproblemen werden op één hoop gegooid, b.v. men zag weinig verschil tussen nood- en ontwikkelingshulp. In mijn rondzendbrief van februari-maart 1985 probeer ik daar wat helderheid over te verschaffen:

‘Van noodhulp (anno 2021 vaak ook humanitaire hulp genoemd) spreekt men, als door rampen, bv. ten gevolge van grote droogte of oorlog, het normale leven, hoe armoedig dit in derdewereldlanden vaak ook al is, ontwricht wordt. Er ontstaat dan plotseling dringend behoefte aan bv. voedsel en medische hulp vanuit het buitenland. Zo’n land komt dan ongewild in een afhankelijke positie terecht, voor korte of (meestal) langere tijd. Van ontwikkelingswerk spreekt men als een land niet al zijn beleidsprogramma’s zelf kan financieren of wanneer er een tekort is aan voldoende deskundig personeel. Men doet dan een beroep op buitenlandse hulp, met de bedoeling om na verloop van tijd deze programma’s zoals gezondheidszorg- of landbouwprojecten, weer in eigen hand te nemen. Vandaar dat kennisoverdracht vaak een grote rol speelt bij ontwikkelingswerk. Het is als het ware een handje helpen bij het vooruitkomen van die landen. Een redelijk stabiel politiek klimaat is hierbij onontbeerlijk. De regering moet ook de wil tonen om het werk op een gegeven moment van de ontwikkelingsorganisaties over te nemen. Het gratis uitdelen van kleding, medicijnen etc. met het idee: ‘er is nog zoveel nodig in al die landen’, zal hier vaak een negatieve uitwerking hebben omdat het de mensen niet leert om hun eigen zaakjes op orde te brengen, het werkt juist afhankelijkheid in de hand.

Zo werd er van Amerikaanse zijde ‘hulp’ gezonden naar Oost-Kameroen, in de vorm van

gratis meel, olie en melkpoeder voor distributie op het consultatiebureau in Batouri, in de strijd tegen ondervoeding. Natuurlijk was hier veel belangstelling voor van de vrouwen, maar wat gebeurde er? Kinderen leerden melk drinken en tarwebloempap eten, maar de moeders leerden niet om met de plaatselijke gewassen (Oost-Kameroen heeft op voedselgebied bijna alles te bieden, vanwege de vruchtbare grond), zélf goed samengestelde voeding voor hun kinderen te bereiden. Toen de ‘hulp’ ophield, huilden de kinderen omdat ze niet meer gewend waren aan het dorpsvoedsel en er geen geld was om bv. de peperdure (Nederlandse) melkpoeder te kopen. Ook zag ik vrouwen, die liever drie flessen bakolie wilden i.p.v. de meel en de melkpoeder, omdat ze zo op hun huishoudbudget konden besparen, want bakolie is hier duur. Men kan zich indenken dat de ‘hulp’ dus niet direct aan de kinderen ten goede kwam. Hopelijk heb ik hiermee het verschil wat duidelijk gemaakt

Het is even wachten op je beurt voor het consultatiebureau

tussen nood- en ontwikkelingshulp. Met die laatste poog ik mij hier bezig te houden, overigens met wisselend succes'.

Over succes in mijn werk gesproken... Ik moet daarbij flink opboksen tegen allerlei soorten bijgeloof. Uit diezelfde rondzendbrief: *'Probeer een vrouw eens over te halen om haar ondervoede kind van een jaar oud eieren bij de maaltijd te geven, als er een eeuwenoud bijgeloof bestaat dat het kind dan een dief wordt. Zou zij alléén in haar huis wonen, dan zou ze het misschien nog willen proberen, omdat ze ondertussen wat vertrouwen in mij heeft. Maar oma's, tantes en wijze mannen zijn altijd in de buurt om het haar toch maar ten sterkste af te raden. Men leeft nl. buiten en in grote families bijeen. Daar sta je dan met je goedbedoelde advies als Nederlandse ontwikkelingswerkster! Zo zijn er duizend-en-één vormen van bijgeloof:*

Mijn trouwe nachtwaker en de huisboy

Het inladen van de werkmaterialen

zwangere vrouwen eten ook geen eieren, dan wordt het kind nl. kaal geboren; bananen, sinaasappelen en ander fruit veroorzaken wormen bij kleine kinderen; krijg je malaria, dan is dat niet veroorzaakt door een besmette mug, maar de buurvrouw was jaloers op jouw goede pinda-oogst, etc. etc. Ga er maar aanstaan. Men kijkt hier gewoon heel anders tegen gezondheid aan. Men denkt niet in termen van bacteriën, verminderde weerstand of gebrekkige hygiëne, zoals dat bij ons gebruikelijk is. Het belang van preventie

dringt dan ook maar heel langzaam door'.

Hoe ziet je dagindeling er uit? Dat was een andere vraag vanuit Nederland. Vrijdag 2 september 1983 zag er zó uit:

'Om 7 uur:

De wekker loopt af. Douche nemen. Sinds twee weken is echter de waterleiding stuk en reparaties geschieden hier niet zo snel, dus dat wordt een emmer water putten achter het huis. Daarna mijn kat en de jonge hond eten geven. De sleutel in ontvangst nemen van de nachtwaker, die met speer en machete, dat is een vervaarlijk groot hakmes, 's nachts op het huis past met alles erop en eraan. Geen overbodige luxe voor een vrouw alleen in een afgelegen huis, en de man in kwestie heeft er een aardig baantje aan. Die liggen hier nl. niet voor het oprapen. Met de huisboy het werk even doorpraten: Onkruid wieden in de tuin, gieten, gras rondom het huis coupen met de machete. Vervolgens de was doen met de hand, strijken, de vloer dweilen etc. Hij is onmisbaar geworden, hoewel ik in het begin wel raar aankeek tegen personeel in huis, in Nederland deed ik immers alles zelf? Ik zou nu niet meer

weten hoe ik het alleen moest rooien, alles wordt hier veel eerder vies en al dat werk zonder elektrische apparaten... Ook mijn energie is door de vochtige hitte sneller op.

Half 8:

Als ontbijt een heerlijk vers stokbrood, dat ik snel op het carrefour hier vlakbij koop. Dat brood wordt in Batouri gebakken en is een luxe erfenis uit de Franse tijd, met Nederlandse kaas er op (die laatste is alleen in Yaoundé te koop) en een kop oploskoffie, de enige die ik per dag drink. Koffie- of theepauze kennen ze hier niet, en dat in een koffieproducerend land.

8 uur:

Koelbox vullen met vaccins, spuiten en naalden, alcohol en administratiemateriaal. Nu de bevolking is teruggekeerd in de dorpen na de tabaksoogst, is het de aangewezen periode voor de vaccinatiecampaignedie, die 3 à 4 maanden tijd vergt voor de bekende DKTP-cyclus. Er gaat altijd een thermosfles water mee, want het water in de dorpen vertrouw ik niet als drinkwater. Daarna mijn Kameroense collega Dieudonné ophalen in het wijkgebouw in de stad, onderweg z.n. nog een andere collega een lift geven, iedereen loopt hier nl. naar zijn werk, soms kilometers ver. Ik fungeer dan ook vaak als taxichauffeur, vooral vanuit de dorpen waar geen openbaar vervoer is. Hoe komt men anders in het ziekenhuis?

Schoenen uit, en in de rij voor de vaccinaties

Half 9:

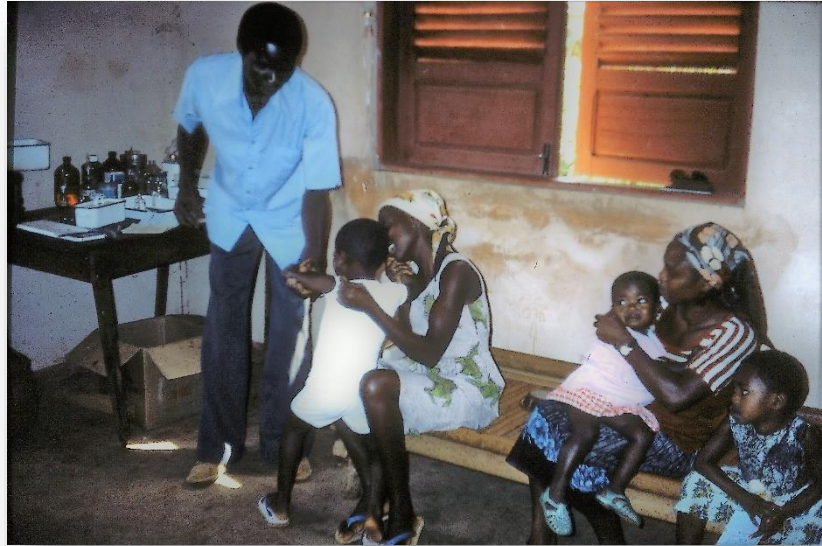
Na iedereen in het wijkgebouw begroet te hebben (er werken één arts, een aantal verpleegkundigen en laboranten (de meesten met een 2-jarige opleiding) vertrekken we naar Bandangué, een groot dorp op 25 km afstand van Batouri, waar een zg. dispensaire staat. Dit is een overheidsgezondheidscentrum, bemand door een verpleegkundige, een vroedvrouw met een korte opleiding en een hulp. Hier wordt eerste hulp geboden en worden medicijnen

gratis verstrekt door de

verpleegkundige, die dus als arts fungeert. Deze medicijnen worden eenmaal per jaar aangevoerd en de hoeveelheid is zo gering, dat binnen zes maanden de voorraad uitgeput is. De rest van het jaar is men aangewezen op de apotheek in Batouri, waar men voor medicijnen moet betalen, het is kilometers ver lopen, want openbaar vervoer is duur. De medicijnvoorziening is dus een groot probleem. Ook bevallingen vinden in deze dispensaire plaats. De kraamvrouw gaat dezelfde dag nog, te voet, met haar baby naar huis. Men beschikt er niet over een koelkast, dus de vaccins kunnen er niet worden bewaard. Vandaar dat wij daar de vaccinaties verzorgen met hulp van het personeel ter plaatse. Veel moeders met zuigelingen, peuters en kleuters, zaten al buiten onder het afdak te wachten. Ik nam de administratie ter hand. Ieder kind krijgt een zgn. carnet, met daarin de vermelding van de toegediende vaccins. In het administratieboek wordt dit ook vermeld, voor het geval het carnet zoekraakt of is gebruikt als vloei voor het rollen van een sigaret door papa, van plaatselijke tabak, hetgeen helaas nogal eens gebeurt.

Het dorp telt mensen van twee stammen, met twee inlandse talen. De meesten spreken geen Frans, dus een dorpeling fungeert als tolk en 'regelt het verkeer', iedereen wil nl. tegelijk geholpen worden. Dat is een heel spektakel met al die kinderen. Vooral de kleinsten zetten het vaak op een brullen als ze mij zien met mijn witte gezicht.

Ook Kameroense kinderen vrezen de naald!

Na inschrijving gaan ze naar de prikkamer. Voor ieder soort vaccin kiest men een andere, vastgestelde plaats op het lichaam. DKT bv. prikt men op de rug tussen de schouderbladen, en het poliovaccin bestaat hier uit druppeltjes op de tong. Op die manier kan de moeder, bij het zoekraken van het carnet, tóch vaak vertellen welke vaccins het kind al heeft gehad. De moeder wordt altijd verteld dat zij een 2^e en een 3^e keer moet komen, om een optimale bescherming te verkrijgen. Helaas is het belang daarvan nog niet bij iedereen doorgedrongen, dat is een langdurig proces. Op dit moment (1983) maakt 30% van de kinderen de hele serie vaccinaties vol. Tussendoor geef ik links en rechts nog advies, bij bv. duidelijke ondervoeding, of ik verwijs ze bij ernstige ziekte door naar het ziekenhuis in de stad. Om 12 uur hebben we zo 125 kinderen gevaccineerd. Ook een tiental zwangere vrouwen krijgen (tweemaal) een tetanusvaccinatie om de baby te beschermen tegen naveltetanus, een ernstige, ongeneeslijke ziekte bij pasgeborenen, nog vaak voorkomend door de onhygiënische omstandigheden tijdens de bevalling, die vaak nog thuis in de hut plaatsvindt.

We maken een afspraak voor de volgende bijeenkomst, waarna we vertrekken.

Onderweg stoppen we even in een dorp waar ik tomaten heb besteld en in een ander dorp koop ik wat aardappelen. Deze en andere landbouwproducten, worden vaak langs de pistes op stellages uitgesteld en te koop aangeboden. Op de markt in de stad liggen de prijzen vaak veel hoger, maar door het gebrekkige transport zijn dorpelingen vaak genoodzaakt hun waren tegen lagere prijzen langs de weg aan te bieden. Wanneer er weinig verkeer, en daarmee kopers, langskomt, liggen de producten soms zelfs weg te rotten. Helaas zijn dit niet bepaald omstandigheden die dorpelingen aanzetten tot een hogere productie.

1 uur:

Ik ga even langs bij de nieuwe vrijwilliger in Batouri, een landbouwer, die nog druk in de weer is met de inrichting van zijn huis. We eten samen in de stad in een restaurantje: vis in tomatensaus met macabo's, een voedzaam knolgewas.

2 uur:

Thuiskomst, waar ik het programma voor de middag voorbereid: Een vergadering in een dorp, om er de interesse te peilen voor de *éducation sanitaire* (gezondheidsvoorlichting) en de eventuele oprichting van een *comité de santé*.

3 uur:

Weer op pad met collega Dieudonné. Het is flink warm in de auto, met de brandende zon op het dak. Mijn linkerarm, bij het open raam, is ook veel bruiner dan de rechter. Aangekomen in het dorp, blijkt dat de tabak hier zojuist is uitbetaald. Vanwege de daarbij horende feeststemming vrees ik het ergste voor de vergadering. Toch komen er nog heel wat vrouwen, mannen en kinderen opdagen onder het afdak, de 'hangar', waar wij als enigen een stoel krijgen aangeboden. De rest zit op kleine bankjes of op de grond. In het Frans heet ik iedereen welkom. De problemen in het dorp worden uitgebreid besproken: Slecht drinkwater, muggen en zandvlooien (die onder de huid van de voet kruipen), de grote afstand naar de dichtstbijzijnde medische post, gebrek aan medicijnen, etc. Het is een zeer geanimeerde vergadering. Afgesproken wordt, om inderdaad te starten met de educatie, waarvan het eerste onderwerp zal zijn het verantwoord gebruik van water. We zullen de waterbron inspecteren om te bekijken of de kwaliteit verbeterd kan worden en welke hulp hier eventueel bij kan worden ingeschakeld.

Half 6:

We verlaten het dorp, mét twee passagiers. Onderweg treffen we een bestel-eend, een oude 2CV, die is gestrand met drie lekke banden. Eén van de passagiers blijkt gewond aan haar been, een slagaderlijke bloeding, die gelukkig al is gestelpt. Besloten wordt haar mee te nemen naar het ziekenhuis in de stad waar we eindelijk om 7 uur arriveren.

Na thuiskomst kook ik eerst de naalden en spuiten, die nog van metaal en glas zijn, uit voor de volgende dag, want ook de zaterdag is hier een werkdag.

Na een frisse douche zit ik om 8 uur uitgeteld op een rieten stoeltje, van Kameroense makelij, buiten voor het huis. Daar is het inmiddels donker en er heerst nu een aangename temperatuur. Ik word er omgeven door tropische geluiden, zoals die van krekels. Er zijn prachtige nachtvlinders te bewonderen, evenals een grote uil die vaak op de elektriciteitsdraden tegenover mijn huis plaatsneemt. De natuur is hier werkelijk prachtig, daar geniet ik nog dagelijks van.

Uitpuffen op mijn terras na een dag hard werken

10 uur:

De luiken gaan dicht en het licht uit'.

Prachtige vlinder op de muur

Ria Verbeek

© Terug naar Batouri

September 2021